

Româna ca limbă străină (RLS) pe scena academică

Teză de abilitare
Rezumat

Panelul Arte și științe umaniste, domeniul Filologie,
Limba și Literatura Română,
2021

Conf. univ. dr. Elena PLATON

România ca limbă străină (RLS) pe scena academică

Teză de abilitare Rezumat

Panelul Arte și științe umaniste, domeniul Filologie,
Limba și Literatura Română

conf. univ. dr. Elena PLATON

Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca
Facultatea de Litere
Departamentul de limbă, cultură și civilizație românească

2021

0. REZUMAT

Paginile lucrării noastre sunt consacrate unui domeniu de nișă al științelor filologice, *Româna ca limbă străină* (RLS), care, în ciuda faptului că se apropie de o jumătate de veac de existență ca disciplină universitară, s-a afirmat cu destulă timiditate în cercetarea academică. Deși scopul acestor reflecții îl constituie evidențierea contribuției noastre la evoluția câmpului RLS – în cele trei dimensiuni fundamentale ale sale: științifică, didactică și de formare a specialiștilor –, în realitate, ele ne-au prilejuit și o meditație despre modul în care și noi, la rândul nostru, am fost modelați de experiența muncii pe acest teren.

Tocmai de aceea, în prima secțiune, rezervată *Realizărilor științifice și profesionale*, am încercat să explicăm ce anume le datorăm științelor etnologice și antropologice, în sânul cărora ne-am început activitatea de cercetare. Astfel, am subliniat că tratatele de specialitate, cu ajutorul cărora am cunoscut, indirect, diferite forme de alteritate culturală – numite, metaforic, *Două feluri de „străinătate”* (subcap. 1.2.), au avut un rol esențial în pregătirea noastră pentru interacțiunea directă cu străinătatea veritabilă, reprezentată de vorbitorii nonnativi antrenați în procesul de achiziție a limbii române. *Străinătatea de aproape* (1.2.1.) prezintă cele două cărți de socioantropologie în care am analizat formele de asigurare a solidarității sociale în comunitățile tradiționale românești, dar și fenomenele de desolidarizare socială prilejuite de neînțelegerile interconfesionale din Transilvania postcomunistă. Cu deosebire, am relevat rolul acestor cercetări în aprofundarea și în nuanțarea percepției asupra diferențelor culturale din sânul propriei societăți, considerând că ele au contribuit în mod hotărâtor la formarea capacității noastre de relaționare cu adevărata alteritate culturală, numită *Străinătatea de departe* (1.2.2.), care a supus probei terenului mulțimea de teorii antropologice cu care eram deja familiarizați.

Odată cu întâlnirea străinului autentic, au început eforturile de a așeza predarea RLS pe un fundament științific cât mai solid, în acord cu principiile statornicite în didactica limbilor din mediul internațional. Astfel, am relevat contribuția noastră la relaționarea RLS cu *Cadrul European comun de referință pentru limbi (CECRL)*, prin discutarea unor probleme privind: delimitarea nivelurilor de competență corespunzătoare CECRL, în cazul limbii române; raportul dintre documentul autentic și cel „fabricat”; rolul progresiei în predarea unei limbi, prilej cu care am valorificat conceptul de *interlimbă*, aproape necunoscut în mediul românesc, și am propus un nou concept-pereche, acela de *microlimbă* (subcap. 1.2.2.2. și 1.2.2.6), pentru a cărei profilare corespunzătoare am și realizat *Descrierea minimală a limbii române* (1.2.2.7.).

De asemenea, fără a neglija importanța competenței lingvistice (gramatică și vocabular) în formarea competenței comunicative în limba română (1.2.2.8.1. *Hegemonia gramaticii în câmpul RLS* și 1.2.2.8.5. *Competența lingvistică*), am contribuit la *Reabilitarea oralului* (2.2.2.8.2.), marele absent din sfera cercetărilor, dar și din practica predării primelor decenii, furnizând, totodată, importante *Instrumente pentru evaluarea comunicării orale* (1.2.2.8.3.). Totodată, am amintit și îndemnurile pentru *Reevaluarea activităților de comunicare scrisă* (1.2.2.8.4.), care se cer reconsiderate și ele.

Pentru a dovedi contribuția noastră la fundamentarea științifică a tuturor dimensiunilor competenței comunicative, am prezentat materialele de specialitate realizate sub directa noastră coordonare, care definesc și analizează în profunzime fiecare activitate de comunicare, propun modele de scenarii și de unități didactice, dar și instrumente de obiectivare a procesului evaluativ (grile, fișe de

auto-/inter-/evaluare), atât în cazul adulților, cât și al elevilor proveniți din rândul minorităților naționale.

Preocupările legate de dimensiunea culturală a predării limbilor, extrem de puțin discutată și ea în mediul românesc, au fost expuse în subcapitolele 1.2.2.8.6. *Prizonieri în marea familie a „culturalismelor”* și 1.2.2.8.7. *Densitatea atmosferei culturaliste în RLS*.

Cea de-a treia direcție de cercetare face obiectul subcapitolelor 1.3., *În apele imaginarului lingvistic*, și 1.4., *Imaginarul lingvistic în didactica RLS*.

Penultima secvență a acestei secțiuni (1.5. *Didactica „propriu-zisă” a RLS*) este rezervată resurselor pedagogice realizate de către noi, în special manualelor pentru nivelurile A1, A2 și B2, dar și auxiliarelor de tipul volumului de texte gradate, concepute pentru lectura autonomă a debutanților.

Activitatea didactică este prezentată în subcapitolul 1.6, unde vorbim atât despre primele experiențe de predare a RLS, cât și despre cursurile de *Identitate culturală românească* sau de didactica RLS susținute la nivel masterat. Sunt menționate apoi și câteva cursuri susținute fie la alte departamente, fie la Universitatea Carolină din Praga, în perioada în care am funcționat acolo ca lector de limba română. Nu am neglijat aici nici activitatea de (auto)formare în mediul universitar, desfășurată în cadrul cursurilor de formare în domeniul RLS/RLNM, organizate atât în cadrul Institutului Limbii Române ca Limbă Europeană (ILR-LE), cât, mai cu seamă, în cadrul proiectelor RLNM și EVRO, a căror prezentare detaliată se regăsește în capitolul 1.6.10. *Proiecte și granturi*, alături de alte proiecte în care am avut calitatea de director, formator sau de expert.

Activitatea instituțională (1.6.9.) prezintă, îndeosebi, activitatea de director la Departamentul de limbă, cultură și civilizație românească (DLCCR) și la ILR-LE, dar și pe cea de președinte al comisiilor de concurs, de membru în comisiile de doctorat sau de îndrumare a doctoranzilor, de coordonare a unor lucrări de grad în domeniul RLNM sau de elaborare a dosarelor de acreditare ARACIS pentru programele gestionate la DLCCR.

Cea de-a doua secțiune este consacrată *Planurilor de dezvoltare a carierei*, unde vorbim despre câteva proiecte concrete pe care ne dorim să le dezvoltăm în viitorul apropiat: *Dicționarul electronic al limbii române ca limbă străină (DERLS)*, inventarul de lexicultureme, suportul pentru cursul de *Identitate culturală românească*, dar și pentru cel de *Cultură și civilizație românească*, prevăzut în planul noului program de masterat. Nu în ultimul rând, propunem completarea *Elementelor de metadidactică*, deja publicate, cu nivelurile metodologic și tehnic ale didacticii RLS.

Secțiunea a treia conține o *Bibliografie selectivă*.

Lucrarea se încheie cu o serie de *Anexe*, în care se regăsesc dovezi ale activității expuse în prima secțiune, după cum urmează: *Anexa 1. Participări la conferințe internaționale; Anexa 2. Cronici, recenzii, articole de dicționar consacrate lucrărilor publicate; Anexa 3. Citări în reviste de specialitate (prezentare selectivă); Anexa 4. Prezența în biblioteci naționale și internaționale; Anexa 5. Copertele principalelor publicații.*

0. SUMMARY

The pages of the present paper are attributed to niche research of philological studies, Romanian as a foreign language (RFL). Although this domain is reaching half of century of existence as an academic discipline, it has timidly affirmed itself in academic research. The purpose of the reflections can be seen in the contributions made to the evolution of the RFL field – with its three fundamental dimensions: scientific, educational, and professional training of specialists – fostering reflection on the way the work experience has trained us in this field.

As such, the first section, which addresses *Scientific and professional achievements*, explains what is owed to the ethnological and anthropological sciences, which constitute the beginnings of the research activity. The speciality treaties are underlined as they contributed indirectly to understanding the different forms of cultural alterity – metaphorically named *Two kinds of "foreign lands"* (subchapter 1.2.) and played an essential role in training for the direct interaction with the veritable foreign elements as showcased by the non-native speakers engaged in the process of acquisition of Romanian language. *The closer foreign lands* (1.2.1.) presents the two socio-anthropology books that analyse the forms that ensure social solidarity in the traditional Romanian communities and the social dissociation phenomena created by the interconfessional discord post-communist Transylvania. They played an essential role in deepening and refining the perception of cultural differences within the society, considering that they have contributed decisively to the formation of our ability to relate to the authentic cultural alterity, named *The Foreign lands from afar* (1.2.2.), which probed the multitude of familiar anthropological theories to the field.

Once the authentic foreigner was met, the efforts of placing the teaching of RFL on a solid scientific foundation began, following the principles abided by the international language teaching. Thus, the alignment of RFL to the *Common European Framework of Reference for Languages (CEFR)* is an excellent contribution as it addressed problems such as: determining the standard reference levels corresponding to CEFR in the case of Romanian; establishing the relation between the authentic and the "manufactured" document; tracing the progression in language teaching and, consequently, enhancing the value of the *interlanguage* concept, almost unknown in the Romanian field of activity, paired with a new concept, *micro language* (subchapter 1.2.2.2. and 1.2.2.6.), as profiled in *A minimal description of Romanian language* (1.2.2.7.)

Also, without neglecting the role played by the linguistic competence (grammatical accuracy and vocabulary) in the development of the communicative language competence in Romanian (1.2.2.8.1. *The hegemony of grammar in the field of RFL* and 1.2.2.8.5. *The linguistic competence*), contributions were made, on the one hand, to the *Rehabilitation of oral production* (2.2.2.8.2.), the absentee in the research field and the practice of the first decades, and, on the other hand, to the *Assessment tools for oral communication* (1.2.2.8.4.) which need consideration.

The coordinated speciality materials intend to prove the contribution made to the scientific foundation of all the dimensions of communicative language competence. Such materials define and offer a deeper analysis of each communicative activity and propose teaching models, learning scenarios and objective assessment instruments (grids and forms for assessment and self-assessment) for adults and minority students.

The cultural dimension of language teaching has not been sufficiently addressed in the Romanian environment, and these aspects are detailed in subchapters 1.2.2.8.6. *Prisoners of the big family of "culturalism"* and 1.2.2.8.7. *The density of the culturalist atmosphere in RFL*.

The third research direction is the topic of subchapters 1.3., *In the waters of the linguistic imaginary*, and 1.4. *The linguistic imaginary in the teaching of RFL*.

The penultimate sequence of this section (1.5. *The actual teaching of RFL*) addresses the pedagogical resources created, especially the manuals for levels A1, A2 and B2, and the auxiliaries such as the volume of graded texts designed for the independent reading of the beginners.

The teaching activity is introduced in subchapter 1.6. where the first teaching RFL experiences are given, the courses of Romanian cultural identity or RFL teaching as a module at master's level. Then follow the courses at different departments or as a Romanian lecturer at Charles University in Prague. The (self)training activity at the university level must be mentioned, as part of the training courses in the domain of RFL/RNNL organised by the Romanian Language Institute as a European Language (RLI-EL), and, most importantly, as a coordinator of RNNL and EVRO, projects presented in detail in chapter 1.6.10. *Projects and grants*, together with other projects with positions of director, trainer or expert.

The institutional activity (1.6.9.) presents the activity as a director of the Department of Romanian language, culture and civilisation (DRLCC) and RLI-EL, as well as that of the president of board committees, member of PhD committees and doctoral program guidance committees, coordinator of undergraduate research papers in the domain of RNNL, and contributor to the elaboration of ARACIS institutional accreditation for DRLCC programs.

The second section is dedicated to the Career development plans, with a focus on a few concrete projects to be developed in the near future: *An Electronic dictionary of Romanian as a foreign language* (EDRFL), a lexical-cultural inventory, the course support for *Romanian cultural identity and Romanian culture and civilisation*, as presented in the new plan of the master's programme. Last but not least, completion of the already published *Meta-didactic elements* with the methodological and technical levels of RFL teaching.

The third section includes the *Selective bibliography*.

The paper ends with a series of Annexes supporting the activity exposed in the first section: Annex 1. *Participation in international conferences*; Annex 2. *Chronicles, reviews, dictionary articles dedicated to published papers*; Annex 3. *Citations in speciality journals* (selective presentation); Annex 4. *Presence in national and international libraries*; Annex 5. *Covers of the prominent publications*.